

شخصیت آموزشی معلمان و روش‌های
آموزشی خلاق محور

محمدانور سرکوری، نجم الدین رزمجو، مسلم مرادی

نشر و توزیع: کتاب

بهار ۱۳۹۸

سرشناسه: سرکوری، محمدانور، ۱۳۵۷ -
 عنوان و نام پدیدآور: شخصیت آموزشی معلمان و روش های آموزشی خلاق محور / محمدانور
 سرکوری، نجم الدین رزمجو، مسلم مرادی.
 مشخصات نشر: تهران: نشر هنر و علوم دانشگاهی، ۱۳۹۸.
 مشخصات ظاهری: ۱۱۸ ص:، ۱۴/۲۱x۵/۵ س.م.
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۹۷-۱۶-۳
 و سمیت فهرست نویسی: فیبا
 موضوع: تدریس خلاق — ایران — نمونه پژوهی
 Creative teaching -- Iran -- Case studies
 موضوع: یادگیری شاگرد محور — ایران — نمونه پژوهی
 Student-centered learning -- Iran -- Case studies
 موضوع: معلمان مدارس ابتدایی — ایران — نمونه پژوهی
 Elementary school teachers -- Iran -- Case studies
 شناسه افزوده: رزمجو، نجم الدین، ۱۳۶۳ -
 شناسه افزوده: مرادی، مسلم، ۱۳۶۳ -
 رده بندی کنگره: B۱۰۲۵/۳
 رده بندی دیویی: ۷۱/۱۰۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۷۷۴۹۱

نشریه های علمی

www.ASPub.ir

شخصیت آموزشی معلمان و روش های آموزشی خلاق محور

تالیف: محمدانور سرکوری، نجم الدین رزمجو، مسلم مرادی

ناشر: نشر هنر و علوم دانشگاهی

چاپ: چاپخانه گاندی

نوبت چاپ: اول، بهار ۱۳۹۸

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۶۹۷-۱۶-۳

قیمت: ۳۴،۰۰۰ تومان

این اثر مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان ۱۳۴۸ است.
 مسئولیت صحت مطالب کتاب به عهده نویسنده است.

۰۲۱ ۴۳۸۵۷۱ ۲۴ ☎ ۰۲۱ ۳۳۲۰ ۳۴۸۷

پیشگفتار

این کتاب باهدف بررسی و اولویت‌بندی موانع توسعه روش‌های آموزشی خلاق محور و ارتباط سنجی آن با نوع شخصیت آموزشی معلمان شاغل در مقطع ابتدایی شهرستان ایرانشهر نوشته شده است. جامعه آماری این تحقیق - که در بخش دوم شرح آن ارائه شده است - ۷۵۰ نفر از معلمان شاغل در مدارس ابتدایی شهرستان ایرانشهر می‌باشد. روش نمونه‌گیری مورد استفاده در این تحقیق تصادفی ساده می‌باشد که نمونه به‌دست آمده در این پژوهش با استفاده از جدول مورگان شامل ۲۰۰ نفر می‌باشد. به‌منظور جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه شخصیتی NEOPI-R و خلاقیت فیفر استفاده گردید. وضعیت توزیع داده‌ها با استفاده از آزمون کولموگوروف-اسمیرنوف بررسی شد. پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ مورد بررسی قرار گرفت. بررسی وجود رابطه بین متغیرها از آزمون توصیفی-مبستگی و تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS، PLS و excel صورت گرفت. نتایج حاکی از این بود که رابطه معناداری بین عوامل سازمانی، شخصی و آموزشی از موانع توسعه روش‌های آموزشی خلاق محور در دانش‌آموزان و نوع شخصیت آموزشی معلمان وجود داشت. یافته‌های این تحقیق حاکی از این است که جهت پیشرفت روش‌های آموزش‌های خلاق محور در دانش‌آموزان، بایستی به نوع شخصیت آموزشی معلمان توجه ویژه‌ای شود.

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱
بخش یکم: مبانی.....	۳
.....	۳
فصل یکم: روش‌های آموزشی خلاق محور.....	۷
۱-۱- مبانی علمی روش‌های آموزشی خلاق محور.....	۷
۱-۱-۱- تعریف روش آموزشی یا روش تدریس.....	۷
۱-۱-۲- تقسیم‌بندی روش‌های تدریس.....	۸
۱-۱-۳- تاریخچه آموزش و یادگیری مبتنی بر خلاقیت.....	۹
۱-۱-۴- مفهوم خلاقیت.....	۱۰
۱-۱-۵- سیر مراحل خلاقیت در افراد.....	۱۱
۱-۱-۶- راه‌های یادگیری مبتنی بر خلاقیت.....	۱۲
۱-۱-۷- تکنیک‌های خلاقیت.....	۱۴
۱-۱-۸- ضرورت تأکید بر پرورش خلاقیت در مدارس.....	۱۷
۱-۱-۹- عوامل آموزشی مؤثر در پرورش خلاقیت.....	۱۸
۱-۱-۱۰- ضرورت رفع موانع خلاقیت در کلاس درس.....	۲۴
۱-۱-۱۱- موانع خلاقیت.....	۲۵
۱-۱-۱۲- عوامل بازدارنده خلاقیت.....	۲۶
۱-۱-۱۳- روش‌های فعال تدریس مبتنی بر خلاقیت.....	۲۷
۱-۱-۱۴- روش بارش مغزی.....	۲۷
۱-۱-۱۵- روش تدریس بدیعه پردازی.....	۳۰
فصل دوم: شخصیت آموزشی معلمان.....	۳۲
۱-۲- مقدمه.....	۳۲
۲-۲- مبانی نظری شخصیت آموزشی معلمان.....	۳۲
۱-۲-۲- شخصیت.....	۳۲
۲-۲-۲- ابعاد شخصیت.....	۳۳
۳-۲-۲- شخصیت آموزشی معلم.....	۳۵

۳۶	۴-۲-۲- تدریس
۳۷	۵-۲-۲- ویژگی‌های روش تدریس خوب
۳۷	۶-۲-۲- رویکردهای تدریس
۳۸	۷-۲-۲- ویژگی‌های شخصیتی معلمان
۴۰	۸-۲-۲- تأثیر شخصیت و رفتار معلم در فرایند تدریس
۴۱	۹-۲-۲- ویژگی‌های سبکی تدریس
۴۲	۱۰-۲-۲- روش تدریس یادگیرنده محور
۴۴	۱۱-۲-۲- ویژگی‌ها یا اصول مشترک روش‌های آموزشی یادگیرنده - محور:
۴۴	۱۲-۲-۲- بنیادهای نظری آموزش یادگیرنده- محور
۴۵	۱۳-۲-۲- تاریخچه روش تدریس یادگیرنده - محور

فصل دوم: پیشینه مطالعات..... ۴۶

۴۶	۱-۱- مقدمه
۴۶	۱-۳- پیشینه تجربی
۴۶	۱-۲-۳- تحقیقات انجام شده داخلی
۴۸	۲-۲-۳- تحقیقات انجام شده خارجی

بخش دوم: گزارش یک روش تجربی..... ۵۱

۵۱	مقدمه
----	-------

فصل اول: کلیات..... ۵۳

۵۳	۱-۱- بیان مسئله
۵۶	۲-۱- اهداف تحقیق
۵۶	۳-۱- واژه‌ها، مفاهیم و متغیرها
۵۶	۱-۳-۱- تعاریف نظری
۵۷	۲-۳-۱- تعاریف عملیاتی
۵۷	۴-۱- قلمرو تحقیق
۵۷	۵-۱- متغیرهای تحقیق

فصل دوم: روش تحقیق..... ۵۸

۵۸	۱-۲- روش طرح و تحقیق
۵۸	۲-۲- فرایند تحقیق

۳-۲-جامعه آماری	۵۹
۴-۲-روش نمونه‌گیری و حجم نمونه	۶۰
۵-۲-ابزار گردآوری داده‌ها	۶۰
۱-۵-۲-پرسشنامه شخصیتی NEOPI-R جانشین تست NEO	۶۰
۲-۵-۲-آزمون سنجش خلاقیت فیفر	۶۲
۲-۲-روش گردآوری داده‌ها	۶۲
۲-۱-روایی پرسشنامه	۶۳
۲-۶-۲-پایایی پرسشنامه	۶۳
۲-۷-روش تجزیه و تحلیل داده‌ها	۶۵
فصل سوم: نتایج پژوهش	۶۶
۱-۳-وضعیت جمعیت شناختی	۶۷
۲-۳-نتایج استنباطی	۶۷
۱-۳-۳-فرضیه اول	۶۷
۲-۳-۳-فرضیه دوم	۶۹
۳-۳-۴-۳-فرضیه سوم	۷۱
۳-۳-تحلیل عاملی مدل اصلی	۷۲
۳-۳-۳-مدل بیرونی (مدل اندازه‌گیری)	۷۳
۴-۳-۳-هم خطی چندگانه	۸۰
۵-۳-۳-ارزیابی برازش مدل بیرونی	۸۲
۶-۳-۳-پایایی و روایی همگرا	۸۲
۷-۳-۳-روایی واگرا با روش فورنل و لاکر	۸۲
۴-۴-۴-خروجی‌های مدل اصلی (ضرایب مسیر و آماره)	۹۱
۴-۴-۴-۱-مدل درونی (مدل ساختاری)	۹۷
۴-۴-۴-۲-برازش مدل کلی (معیار GOF)	۱۰۰
۵-۴-۵-آزمون فرضیه‌های فرعی پژوهش	۱۰۴
۱-۵-خلاصه آمار توصیفی	۱۰۶
۲-۵-بررسی فرضیه‌ها	۱۰۷
منابع و مأخذ	۱۱۱

مقدمه

نظام آموزشی ما برای پرورش خلاقیت کودکان و نوجوانان نیازمند تحول اساسی است و مهم‌ترین عامل در امر یادگیری خلاق، نقش معلم در آموزش است و این معلمان هستند که محیط‌های یادگیری خوبی می‌سازند و لذا کیفیت کار معلم در رأس امور مربوط به آموزش و یادگیری خلاق است به طوری که تدریس مؤثر همواره به مثابه عنصر حیاتی امور یادگیری است و معلم در کلاس درس نیز می‌تواند به مثابه مدیر کلاس خود باشد، زیرا مدیر فن یادگیری است و یادگیری زمانی مؤثر است که یکی از عوامل اصلی آن که معلم است کارآزموده و بانگیزه و علاقه‌مند باشد بتواند در سایه تلاش برای آموزش بنیادی به انسانی ناآزموده با تکنیک‌های یادگیری خلاق را تسهیل بخشد (چراغ چشم، ۱۳۸۶).

شاید یکی از ایرادها این باشد که تدریس نیز همچون آموزش یک سلسله فعالیت‌های منظم، هدف‌دار و از پیش طراحی‌شده را دربرمی‌گیرد که هدفش ایجاد شرایط مطلوب یادگیری از سوی معلم است. وی ویژگی‌های خاص تدریس را شامل فعالیت بر اساس اهداف معین و از پیش تعیین‌شده، طراحی منظم با توجه به موقعیت و امکانات، تعامل بین معلم و دانش‌آموز، ایجاد فرصت و تسهیل یادگیری می‌داند (شعبانی، ۱۳۸۲). شیوه‌های نوین تدریس باید در جهتی سوق داده شود که زمینه‌های تفکر خلاق را موجب گردد.

اساسی‌ترین عامل برای ایجاد موقعیت مناسب در تحقق هدف‌های آموزشی، معلم است. جهت‌گیری آن‌ها درباره تدریس و یادگیری در چارچوبی فراهم می‌کند که انگیزش کلاسی در آن چارچوب تحقق می‌یابد. هر یک از معلمان مطابق چگونگی ساختمان روانی و مقتضیات شخصیتی خود (معلم محور، شاگرد محور)، در جریان کار آموزش و پرورش به دخل و تصرف می‌پردازد (افروز، ۱۳۹۰).

بنابراین با توجه به مطالب گفته‌شده پژوهش حاضر به بررسی و اولویت‌بندی موانع توسعه روش‌های آموزشی خلاق محور و ارتباط سنجی آن با نوع شخصیت آموزشی معلمان شاغل در مقطع ابتدایی شهرستان ایرانشهر می‌پردازد.